

Slots- og Kulturstyrelsen

Fejøgade 1
4800 Nykøbing Falster
Telefon 33 95 42 00

post@slks.dk
www.slks.dk

8. april 2022

Proces for marinarkæologisk forundersøgelse

Dette bilag indeholder informationer til dig som bygherre, der har vundet en budrunde og skal anlægge på havet.

Hvad gør museet i en geoarkæologisk analyse?

For større projekter, som anlæg af en havvindmøllepark på havet, udføres der et geofysisk survey forinden. Museet gennemgår data fra dette survey og udpeger anomalier på havbunden og såkaldte hotspots for ældre stenalder, herved afdækkes potentialet for beskyttede fortidsminder (se §29g i lovgrundlaget).

Den geoarkæologiske analyse er første trin i en marinarkæologisk forundersøgelse. Marinarkæologiske (for)undersøgelser udføres på bygherres regning (se §29 g stk. 4 i lovgrundlaget).

I de fleste tilfælde foreligger der allerede en geoarkæologisk analyse, der er bestilt og betalt af Energinet.

Hvad sker der efter en geoarkæologisk analyse?

Når bygherre har fastsat projektets fysiske rammer, eksempelvis fastsat havvindmøllernes placering, informeres Slots- og Kulturstyrelsen og det ansvarlige marinarkæologiske museum ved eksempelvis at afholde et fælles møde.

Styrelsen vurderer sammen med museet om bygherres aktiviteter påvirker udpegede anomalier eller hotspots. De udpegninger, der påvirkes af bygherres aktiviteter skal forundersøges ved eksempelvis ROV-, dykker- og grab undersøgelser.

Forundersøgelsen skal afklare om udpegningerne er beskyttede fortidsminder efter reglerne i museumsloven. Erfaringsmæssigt bekræftes ca. 20 % af udpegningerne som beskyttede fortidsminder.

Beskyttede fortidsminder sikres med en sikkerhedszone for bygherres konkrete projekt. Kan bygherre ikke udfører sin aktivitet grundet sikkerhedszonen, har bygherre mulighed for at søge dispensation fra museumsloven ved styrelsen.

Gives der dispensation til bygherres aktivitet, vil der følge en række vilkår med dispensationen, herunder typisk et vilkår om en marinarkæologisk undersøgelse eller udgravning (se §29 j i lovgrundlaget).

Eksempler på udpegninger og resultater heraf

De marinarkæologiske museer afslutter deres forundersøgelser med beretninger. Beretningerne ligger frit tilgængelige på museernes hjemmesider og i styrelsens centrale register Fund og Fortidsminder.

Rapporterne kan give bygherre indsigt i resultaterne af en forundersøgelse.

Hvad kan du bidrage med som bygherre?

Bygherre bør kontakte museet tidligt i planlægningsfasen, herved sikre bygherre sig, at evt. supplerende geofysiske survey indeholder den data, som museet har behov for. En tidlig start på samarbejdet sikrer ligeledes bedste udgangspunkt for at koordinere museets aktiviteter med bygherre.

Bygherre har mulighed for at stille faciliteter til rådighed for museet til den marinarkæologiske forundersøgelse. Faciliteter kan eksempelvis være dykkerplatformen eller gravemaskine. Faciliteterne skal dog leve op til museets behov til en given undersøgelse og leve op til gældende regler. Derfor skal brug af bygherres faciliteter aftales og koordineres med museet.

Anmelderpligten

Vær opmærksom på, at der er anmelderpligt ved fund af fortidsminder, herunder vrug af skibe, skibsladninger og dele af skibsvrag (se §28 stk. 1 i lovgrundlaget).

Inden for 24 sømil fra de danske kyster gælder, at anlægsarbejde eller en fysisk aktivitet på havbunden skal standses, når fundet gøres. Således at der ikke ændres i tilstanden af fortidsmindet eller vraket, der er beskyttet efter museumsloven (se §29 h i lovgrundlaget).

Styrelsen vurderer ved anmeldelse, hvorvidt der skal foretages en marinarkæologiske undersøgelse eller om beskyttelsen opretholdes.

Styrelsen behøver en position og den tilgængelige dokumentation, eksempelvis udklip af side-scan data og nærmere beskrivelse af fundet eller lignende.

Anmeldelser skal sendes til adressen fortidsminder@slks.dk

Lovgrundlag

Reglerne om fortidsminder er fastsat i museumslovens kapitel 8 (lovbekendtgørelse nr. 358 af 8. april 2014 med senere ændringer).

§ 28. Den, der finder fortidsminder, herunder vrag af skibe, skibsladninger og dele fra sådanne skibsvrag, der må antages at være gået tabt for mere end 100 år siden, i vandløb, søer, i territorialfarvandet eller på kontinentalsoklen, dog ikke ud over 24 sømil fra de basislinjer, hvorfra bredden af det ydre territorialfarvand måles, skal straks anmelde fundet til kulturministeren.

Stk. 2. Genstande, der er omfattet af stk. 1, tilhører staten. Undtaget herfra er genstande, hvortil nogen godtgør sin ret som ejer.

Stk. 3. Kulturministeren kan træffe bestemmelse om tilrettelæggelsen af arkæologiske undersøgelser af de genstande, der tilhører staten.

Stk. 4. Kulturministeren kan i særlige tilfælde fravige alderskriteriet i stk. 1 i forbindelse med gennemførelse af arkæologiske undersøgelser efter stk. 3.

Stk. 5. Den, der optager genstande, som tilhører staten, og den, der får en sådan genstand i sin besiddelse, skal straks aflevere genstanden til kulturministeren. Kulturministeren fordeler sådanne genstande mellem relevante museer. Den, der har foretaget optagningen, har ikke krav på bjærgeløn, men kulturministeren kan udbetale en godtgørelse til den pågældende.

§ 28 a. Fund af fortidsminder, herunder vrag af skibe, skibsladninger og dele fra sådanne skibsvrag, der må antages at være gået tabt for mere end 100 år siden, gjort på den dybe havbund, jf. stk. 2, af danske statsborgere eller af et dansk indregistreret fartøj, tilhører den danske stat, medmindre andre lande eller private kan bevise deres ejendomsret.

Stk. 2. Ved den dybe havbund forstås den havbund og dennes undergrund, der ligger uden for grænserne for national jurisdiktion.

Stk. 3. Fund efter stk. 1 skal straks anmeldes til kulturministeren.

Stk. 4. Der må ikke uden kulturministerens tilladelse foretages ændringer i tilstanden af undervandskulturarv, jf. stk. 1, som tilhører den danske stat, danske statsborgere eller juridiske personer, der er hjemmehørende i Danmark. Danske statsborgere og juridiske personer, der er hjemmehørende i Danmark, må ikke foretage ændringer af undervandskulturarv, jf. stk. 1, som tilhører andre, uden tilladelse fra de pågældende.

Stk. 5. Den, der optager genstande, som tilhører staten, jf. stk. 1, og den, der får en sådan genstand i sin besiddelse, skal straks aflevere genstanden til kulturministeren. Den, der har foretaget optagningen, har ikke krav på bjærgeløn.

Stk. 6. Kulturministeren kan bestemme, at fortidsminder, herunder vrag af skibe, skibsladninger og dele fra sådanne skibsvrag, der er gået tabt for mindre end 100 år siden, skal være omfattet af bestemmelsen i stk. 1.

Stk. 7. Kulturministeren kan fastsætte nærmere regler om de i stk. 3-6 nævnte forhold. § 29 g. Der må ikke foretages ændringer i tilstanden af fortidsminder på havbunden, hvis de befinder sig i territorialfarvandet eller på kontinentalsoklen, dog ikke ud over 24 sømil fra de basislinjer, hvorfra bredden af det ydre territorialfarvand måles.

§ 29 g. Der må ikke foretages ændringer i tilstanden af fortidsminder på havbunden, hvis de befinder sig i territorialfarvandet eller på kontinentalsoklen, dog ikke ud over 24 sømil fra de basislinjer, hvorfra bredden af det ydre territorialfarvand måles.

Stk. 2. Der må ikke foretages ændringer i tilstanden af vrag af skibe eller skibsladninger, der må antages at være gået tabt for mere end 100 år siden, hvis de befinder sig i de områder, der er nævnt i stk. 1, i vandløb eller i søer.

Stk. 3. Kulturministeren kan bestemme, at vrag af skibe eller andre fartøjer, der er gået tabt for mindre end 100 år siden, skal være omfattet af bestemmelsen i stk. 2.

Stk. 4. Kulturministeren kan i forbindelse med et anlægsarbejde eller en aktivitet på havbunden stille krav om, at den ansvarlige for anlægsarbejdet eller aktiviteten udfører en marinarkæologisk forundersøgelse.

§ 29 h. Findes der under et anlægsarbejde eller en aktivitet på havbunden spor af fortidsminder eller vrag omfattet af § 29 g, stk. 1 og 2, skal fundet anmeldes til kulturministeren efter reglerne i § 28, og arbejdet skal standses.

Stk. 2. Kulturministeren beslutter inden 4 uger fra anmeldelsen, om arbejdet kan fortsætte, eller om det skal være indstillet, indtil der er foretaget en marinarkæologisk undersøgelse. En marinarkæologisk undersøgelse skal gennemføres hurtigst muligt. Der kan fastsættes vilkår for genoptagelsen af arbejdet.

Stk. 3. Udgiften til undersøgelser og eventuel sikring af det påtrufne fortidsminde eller vrag afholdes af den ansvarlige for anlægsarbejdet eller aktiviteten.

§ 29 j. Kulturministeren kan i særlige tilfælde gøre undtagelse fra bestemmelserne i § 29 e, stk. 1, § 29 f og § 29 g, stk. 1 og 2. Ved meddelelse af dispensation fra § 29 e, stk. 1, kan der stilles vilkår, herunder om, at der for ansøgerens regning skal udføres en arkæologisk undersøgelse. Ved meddelelse af dispensation fra § 29 g, stk. 1 eller 2, kan

der stilles vilkår, herunder om, at der for ansøgerens regning skal udføres en marinarkæologisk undersøgelse.

Hvis du har spørgsmål

Du kan læse mere om fortidsminder og museumsloven på styrelsens hjemmeside:

<https://slks.dk/marinarkaeologi/>

Hvis du har spørgsmål, er du velkommen til at kontakte os.

Venlig hilsen

Kasper Skaarup Sparvath
Fuldmægtig
Center for Kulturarv
Fortidsminder

kss@slks.dk
+45 33 74 45 02

Slots- og Kulturstyrelsen behandler dine oplysninger efter reglerne i Databeskyttelsesforordningen og databeskyttelsesloven.

[Sådan håndterer vi dine personoplysninger.](#)